

การพัฒนาทักษะการปฏิบัติการปั้นดินโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Development of Clay Pottery Practical Skill using Project based Learning with the Local Wisdom of Grade 6 Students

¹วราภรณ์ พิศเกาะ, ²ศิริพร พึ่งเพชร

¹Waraporn Piskoh, ²Siriporn Phungphet

^{1,2}สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

^{1,2}Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education,
Vongchavalitkul University

¹Corresponding author, e-mail: Katniab@gmail.com

Received: June 21, 2026; Revised: July 13, 2026; Accepted: July 17, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาทักษะการปั้นดินหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 2) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชิ้นงานทักษะการปั้นดินหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน ของโรงเรียนบ้านท่าอ่างปีการศึกษา 2568 ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินทักษะปฏิบัติการปั้นดิน และแบบประเมินระดับคุณภาพชิ้นงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้ทดสอบการแจกแจงแบบโค้งปกติ และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ T-test One Sample

ผลจากการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาทักษะการปั้นดิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีระดับคุณภาพชิ้นงานการปั้นดินหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 43.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.48 คิดเป็นร้อยละ 87.50

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน; ภูมิปัญญาท้องถิ่น; ทักษะปฏิบัติ

Abstract

This research article aims to study 1) develop clay modeling practical skills through project-based learning integrated with local wisdom among Grade 6 students, with post-learning achievement exceeding the established criterion; and (2) investigate the quality level of clay modeling products after learning through project-based learning integrated with local wisdom. The sample consisted of Grade 6 students at Ban Tha-ang School in

the 2025 academic year, selected through cluster random sampling. The research instruments included lesson plans, a clay modeling practical skills assessment form, and a product quality assessment form developed based on the evaluation criteria Data were analyzed using the mean ($\bar{X}$) and standard deviation (S.D.). The normality of data distribution was examined prior to hypothesis testing.

The research hypothesis was tested using a one-Sample t-test. The research results were found as follows:- 1) The clay modeling practical skills of Grade 6 students after learning through project-based learning integrated with local wisdom were significantly higher than the criterion of 80 percent at the 0.05 level of statistical significance. 2) The quality of students' clay modeling products after learning through project-based learning integrated with local wisdom was at a very good level, with a mean score of 43.75 and a standard deviation of 1.48, representing 87.50 percent.

Keywords: Project-Based Learning; Local wisdom integration; Practical Skills

บทนำ

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพเป็นกลุ่มสาระที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการทำงาน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงาน โดยการจัดการเรียนรู้ต้องเน้นการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการทำงาน การวางแผน การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) อีกทั้งงานประดิษฐ์ และงานหัตถกรรมเป็นสาระหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มการงานและงานอาชีพ ที่ควบคู่กับการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างชิ้นงาน การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการงานอาชีพ จึงมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ของสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2568) และในขณะเดียวกัน งานหัตถกรรมการปั้นดิน เป็นงานศิลปหัตถกรรม ที่มีความจำเป็นต่อวิถีชีวิตของคนไทย ตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน เป็นอานาจละมุนอย่างหนึ่ง ของท้องถิ่นที่จำเป็นต้องสืบสานต่อยอด (ศิริพร พึ่งเพ็ชร และคณะ, 2556)

การปั้นดินเป็นงานหัตถกรรม ที่เป็นศิลปะพื้นบ้านที่สำคัญ และคู่ควรแก่การอนุรักษ์และสืบสานไว้ จึงได้รับการบรรจุในงานแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียน จากผลการแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียน ตั้งแต่ ปีการศึกษา พ.ศ. 2565-2567 (ครั้งที่ 70-72) พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าอ่าง ไม่เคยได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง ตามเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ ทั้งๆ ที่โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้แหล่ง เครื่องปั้นดินเผาตามเขวียน ดังนั้นในปีการศึกษา 2568 ฝ่ายวิชาการโรงเรียนบ้านท่าอ่าง จึงได้ทำการวิเคราะห์ หาสาเหตุ พบว่า การจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ครูยังเน้นการบรรยายและขาดความรู้ ความสามารถ ในการปั้นดิน และผู้เรียนมีโอกาสดฝึกปฏิบัติจริงค่อนข้างน้อย ส่งผลให้ขาดทักษะด้านการปั้น การออกแบบ ชิ้นงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างสรรค์ผลงาน และเมื่อทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ด้านทักษะปฏิบัติ พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) เป็นรูปแบบหนึ่ง ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้คิดวิเคราะห์ วางแผน แก้ไขปัญหา จากการลงมือปฏิบัติจริง ตลอดจน สามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานของ ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2557) ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) ขั้นให้ความรู้พื้นฐาน

- 2) ขั้นตอนกระตุ้นความสนใจ 3) ขั้นตอนจัดกลุ่มร่วมมือ 4) ขั้นแสวงหาความรู้ 5) ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ และ 6) ขั้นนำเสนอผลงาน

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ จึงสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าอ่าง เพื่อพัฒนาทักษะการป้อนดิน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการปฏิบัติ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความภาคภูมิใจในการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืนทั้งด้านการเรียนรู้และการดำรงชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

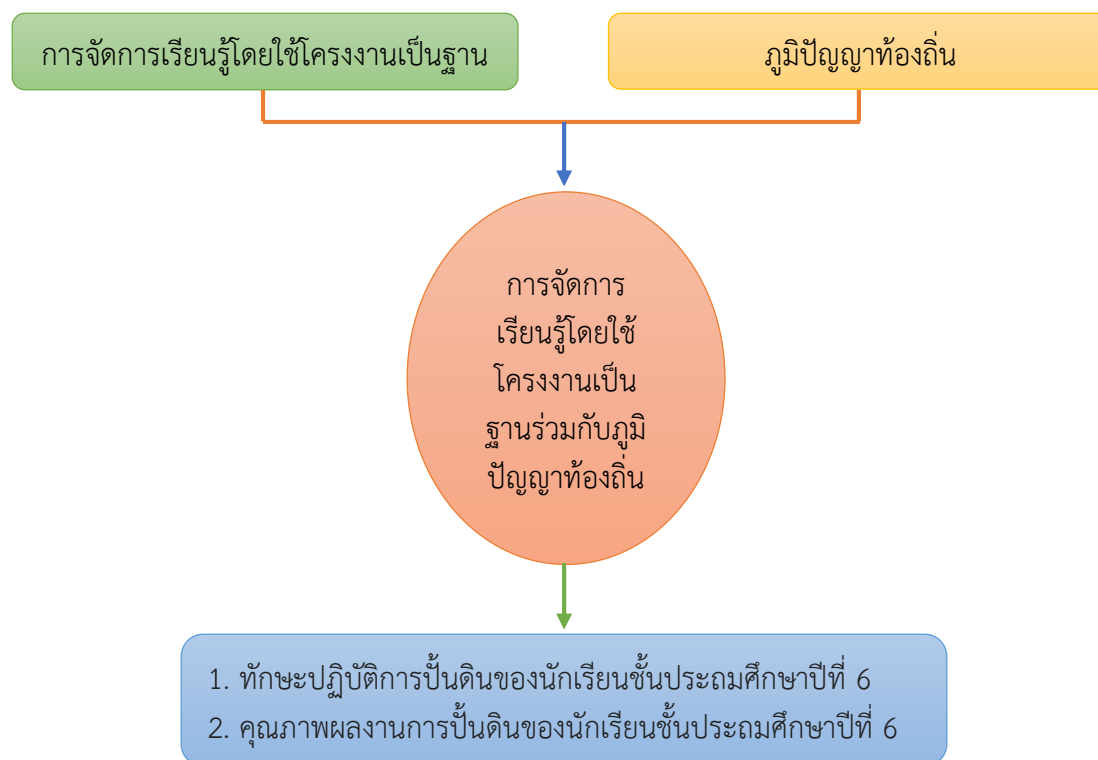
1. เพื่อพัฒนาทักษะการป้อนดินโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชิ้นงานทักษะปฏิบัติการป้อนดินหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน ของโรงเรียนบ้านท่าอ่างศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาโชคชัย 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 ได้จากวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยแผนการจัดการเรียนรู้สร้างขึ้นจากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) หลักสูตรสถานศึกษา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านสาขาวิชาการงานอาชีพ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ก่อนนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และตรวจสอบการฝึกทักษะการป้อนดิน และตรวจสอบคะแนนคุณภาพชิ้นงาน โดยทดสอบสมมติฐานโดยใช้ T-test One Sample พบว่าคะแนนมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิง คุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดของ ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2557) ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะปฏิบัติการปั้นดินโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนนทักษะปฏิบัติการปั้นดินหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้ เรื่อง งานประดิษฐ์ (งานปั้นดิน) โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีคะแนนเฉลี่ยทักษะปฏิบัติการปั้นดินเท่ากับ 42.05 คะแนน จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.50 หรือคิดเป็นร้อยละ 84.10 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 พบว่า ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ประเมินจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งทำให้คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนนคุณภาพชิ้นงาน หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้ เรื่อง งานประดิษฐ์ (งานปั้นดิน) โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 43.75 คะแนนจากคะแนนเต็ม 50 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.48 คิดเป็นร้อยละ 87.50

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการปั้นดินด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80

เลขที่	ทักษะปฏิบัติการปั้นดิน (คะแนนเต็ม 50 คะแนน)				
	การเตรียมอุปกรณ์ (10 คะแนน)	กระบวนการ (40คะแนน)	คะแนนรวม (50 คะแนน) (ผ่านเกณฑ์ 32 คะแนนขึ้นไป)	ร้อยละ	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
$\bar{X}$	7.15	35.05	42.05	84.10	ผ่านเกณฑ์ 20 คน
S.D.	0.67	1.39	1.50		คิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 2 ระดับคุณภาพชิ้นงาน ทักษะปฏิบัติการปั้นดินหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์การประเมิน

เลขที่	คุณภาพชิ้นงาน		
	คะแนน (50)	ร้อยละ	ผลการประเมิน
$\bar{X}$	43.75	87.50	ดีมาก
S.D.	1.48		

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะปฏิบัติการปั้นดินโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการพัฒนาทักษะปฏิบัติการปั้นดินโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 42.05 คะแนน จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 1.50 หรือคิดเป็นร้อยละ 84.10 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และผู้สอนได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ตามแนวคิดของ ดุขฤ โยเหลา และคณะ (2557) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมี 6 ขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นให้ความรู้พื้นฐาน ผู้สอนให้ความรู้เกี่ยวกับการเขียนโครงงาน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ความรู้ความสำคัญของดินเผาในวิถีชีวิตชุมชน คุณสมบัติของดินด้านกายภาพและเทคนิคพื้นฐานในการขึ้นรูป เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องก่อนลงมือปฏิบัติจริงช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงองค์ความรู้เดิมเข้ากับองค์ความรู้ใหม่ และลดความผิดพลาดในการทำงาน ขั้นที่ 2 ขั้นกระตุ้นความสนใจ ในขั้นนี้เป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นนำผลงานการปั้นที่สวยงามและสามารถใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือมีความแปลกใหม่ท้าทายมาจัดแสดง พร้อมตั้งคำถามกระตุ้นความคิด หรือเล่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อให้ นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและอยากสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง ขั้นที่ 3 จัดกลุ่มร่วมมือ ผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 3 คน แบบคณะกรรมการและความถนัดของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มต้องร่วมกันวางแผน แบ่งบทบาทหน้าที่และเขียนโครงการทักษะปฏิบัติการปั้นดิน ตามความสนใจของกลุ่มจากนั้นนำเสนอแนวคิดและแผนการดำเนินงานหน้าชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยผู้สอนทำหน้าที่ให้คำแนะนำ เสนอแนะ และช่วยปรับปรุงแก้ไขให้โครงการให้มีความเหมาะสมก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจริงและเป็นการส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีม การวางแผนและการรับผิดชอบร่วมกัน ขั้นที่ 4 ขั้นแสวงหาความรู้ ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร สื่ออินเทอร์เน็ต และเรียนรู้เทคนิคการปั้นดินจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ณ ศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน และเรียนรู้เทคนิคจากภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้เรียนลงมือปฏิบัติการนวด ขึ้นรูป และแก้ปัญหาเมื่อเนื้อดินเกิดการแห้งหรือแตกร้าวโดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้สอนอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำปรึกษาเป็นการเสริมต่อการเรียนรู้

ตามแนวคิดของ Vygotsky (1987) ที่กล่าวไว้ว่า พัฒนาการและการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กัน อย่างใกล้ชิดและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนา ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้พัฒนาการของบุคคลก้าวหน้าไปในระดับที่สูงขึ้น ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ ผู้เรียนสะท้อนคิดความรู้ที่ได้จากการสังเกต ลงมือปฏิบัติจริง ปัญหาที่พบ และแนวทางการพัฒนาชิ้นงานของตนเอง ลงในใบงาน ขั้นที่ 6 ขั้นนำเสนอผลงาน/ชิ้นงาน ผู้เรียนนำเสนอชิ้นงานการปั้นดินเป็นภาชนะต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ในขั้นนี้ผู้เรียนได้อธิบายถึงกระบวนการทำงาน การแก้ปัญหา และเทคนิคที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การนวดดิน การควบคุมความชื้นของดิน การขึ้นรูป เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริงด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ และเกิดความภาคภูมิใจ ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2551) ได้ให้ความหมายการจัด การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเป็นกระบวนการค้นพบความรู้ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่ความสนใจความต้องการของผู้เรียน โดยผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงและเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ และเป็นการส่งเสริมการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง เช่นเดียวกับ ศักดิ์ชัย เกียรติวนาคินทร์ (2542) และกรมวิชากร (2538) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาว่าเป็น ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต จนเกิดเป็นองค์ความรู้ และทักษะของคนในชุมชนที่สะสมสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อการพัฒนาวิถีชีวิตของคนในชุมชนให้อยู่ได้อย่างมีความสุข ตามยุคสมัยนั้นๆ ซึ่งสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่า และสามารถนำมาใช้เป็นฐานในการจัดการศึกษา เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ของผู้เรียนกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างเหมาะสม การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และลงมือปฏิบัติจริงในการปั้นดินด่านเกวียน ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง พัฒนาความรู้ ทักษะ และกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ชิ้นงานได้อย่างมีคุณภาพ

นอกจากนี้ ผู้เรียนยังสามารถต่อยอดทักษะด้านการออกแบบและการสร้างสรรค์ชิ้นงานจากดินสู่การสร้างรายได้หรือประกอบอาชีพในอนาคต อันเป็นการส่งเสริมแนวคิดการพึ่งพาตนเอง ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ในชุมชนอย่างยั่งยืน จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้

ผู้เรียนมีทักษะปฏิบัติการปั้นดินสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้ และมีผลการประเมินด้านกระบวนการทำงาน และคุณภาพชิ้นงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน การคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน จากการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปาริฉัตร เนียมชูนัน และอดิสร บาลโสง (2568) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการวิจัยของ สมพร ลำจุมั่ง และสมร ทวีบุญ (2566) ที่พบว่า ประสิทธิภาพของพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่ส่งเสริมความสามารถในการออกแบบและประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการประเมินระดับคุณภาพชิ้นงานทักษะปฏิบัติการปั้นดิน หลังการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยภาพรวมพบว่า คะแนนคุณภาพชิ้นงานหลังเรียนอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชิ้นงานเท่ากับ 43.75 คะแนน จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.50 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพชิ้นงานทักษะปฏิบัติการปั้นดินที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ด้าน ตามลำดับดังนี้ 1) ด้านความคงทนของงานปั้นดินเป็นภาชนะที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกรียงไกร ดวงจร (2566) ที่พบว่า การพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นการปั้นหม้อบ้านลำโพง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการปั้นหม้อที่พบว่าเนื้อดินที่ใช้ในการปั้นเป็นส่วนผสมของดินเหนียวในท้องถิ่นร้อยละ 70 และดินเชื้อร้อยละ 30 ซึ่งมีคุณสมบัติความเหนียวและความยืดหยุ่นเหมาะสำหรับการขึ้นรูป ทำให้สามารถปั้นเป็นรูปทรงต่าง ๆ ได้ง่ายและคงรูปได้ดี ส่งผลให้ชิ้นงานมีความแข็งแรงและเหมาะสมต่อการใช้งาน และผลการวิจัยของ เด่น รักซ้อน และกานต์ สุรนนท์ (2558) ที่พบว่า คุณสมบัติของดินด้านเกวียนสมารถนำมาขึ้นรูปแบบแผ่น หรือรูปทรงต่างๆ ในระดับดีมาก พบรอยแตกร้าวน้อย มีความเหนียวในระดับดี เนื้อดินมีความแข็งแรง ไม่ยุบตัว 2) ด้านการประยุกต์ใช้ส้อมาชีพ และ 3) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 1 ขั้นให้ความรู้พื้นฐานและขั้นที่ 4 ขั้นแสวงหาความรู้ ที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เทคนิคการขึ้นรูป การนวดดิน สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ตามแนวคิดของ Dewey (2005) ที่กล่าวว่า กระบวนการหาเหตุ และผลจะบูรณาการระหว่างประสบการณ์กับความคิดรวบยอดการสังเกต การลงมือปฏิบัติจริง การใคร่รู้จะส่งผลทำให้เกิดความรู้และนำไปประยุกต์ใช้ การที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ จนส่งผลทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้ ชิ้นงานที่ออกมาจึงมีความแข็งแรงและคงทนต่อการใช้งานจริง

จากการที่คะแนนด้านการประยุกต์ใช้ส้อมาชีพได้ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า กระบวนการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็น คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการเรียนรู้กลุ่มสาระการงานอาชีพ และหลักสูตรสถานศึกษา ในขั้นที่ 2 และขั้นที่ 6 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมในการจัดการเรียนรู้ได้ทำหน้าที่เป็นแรงบันดาลใจ จนสามารถสร้างชิ้นงานมานำเสนอให้ผู้อื่นชมได้ และยังสามารถเปลี่ยนดินในชุมชนให้กลายเป็นรายได้หลักเลี้ยงชีพได้ ในขั้นที่ 2 ประกอบกับการทำโครงงานเป็นฐานที่มุ่งเน้นการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ผลที่เกิดขึ้นด้านความคิดสร้างสรรค์ยังสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการถ่ายทอดหรือการเลียนแบบองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังส่งเสริม

ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 3 ขั้นจัดกลุ่มร่วมมือ และขั้นที่ 5 ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระดมสมอง และผสมผสานแนวคิดที่หลากหลายร่วมกัน ผู้เรียนจึงกล้าที่จะนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ และประยุกต์ใช้จินตนาการในการออกแบบชิ้นงานขึ้น และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb (1984) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การเผชิญประสบการณ์จริง การสะท้อนคิด การสรุปแนวคิด และการทดลองปฏิบัติใหม่ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นลงมือปฏิบัติและการสัมผัสประสบการณ์จริงและยังสอดคล้องกับแนวคิดของ กฤษณา วงษาสันต์ (2542) ที่กล่าวว่าความรู้ หรือประสบการณ์ดั้งเดิมของคนในท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษหรือถ่ายทอดต่อกันมาจากอดีต ตามสถาบันต่างๆ ในชุมชน เช่น สถาบันครอบครัว ความเชื่อ ศาสนา การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสถาบันทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ขั้นแสวงหาความรู้/ลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นที่ต้องใช้เวลามาก ผู้สอนควรกำหนดเวลาให้ยืดหยุ่นได้ และเตรียมพื้นที่จัดเก็บชิ้นงานขึ้นที่ยังไม่เสร็จ รวมถึงการรักษาความชื้นของดิน เพื่อไม่ให้กระทบต่อชิ้นงานของผู้เรียน

1.2 ผู้สอนควรเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกและผู้เชื่อมโยงลดการบรรยายหน้าชั้นเรียน และทำหน้าที่เป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำโครงงานโดยเฉพาะการทำหน้าที่ประสานงานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดทักษะจากรุ่นสู่รุ่น

1.3 ผู้สอนควรมีการสอดแทรกการออกแบบบรรจุภัณฑ์และการสร้างเรื่องราวของผลิตภัณฑ์เพื่อต่อยอดทักษะการปั้นของนักเรียนไปสู่การสร้างรายได้จริง

1.4 ขั้นนำเสนอผลงานควรให้ได้ผู้เรียนได้นำเสนอการคิดค้นทุน/กำไร และการออกแบบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านหัตถกรรมสิ่งทอหรือสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติ

2.2 ควรเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่นๆ

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ เช่น ทักษะการทำงานกลุ่ม การคิดสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2538). *ฐานข้อมูลภูมิปัญญา*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thawat.go.th/fileupload/2025-12-257564206584.pdf>

กฤษณา วงษาสันต์. (2542). *วิถีไทย*. กรุงเทพฯ: เอ็ดดูเคชั่น

เกรียงไกร ดวงขจร. (2566). การพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นการปั้นหม้อบ้านลำไผ่ ต.พุดซา อ.เมือง จ.นครราชสีมา เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้สำหรับครูสอนศิลปะ. *ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต*, สาขาวิชาอุตสาหกรรมศิลป์, คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- ดุขฎิ โยเหลา และคณะ. (2557). การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้ เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน: จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย. กรุงเทพฯ: หจก.ทิพย์วิสุทธิ.
- เด่น รักซ้อน และกานต์ สุรนันทน์. (2558). การพัฒนาเนื้อด้นป้ันบ้านด้านเกวียนด้วยวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อีสาน.
- ทิตนา แคมมณี. (2551). รูปแบบการเรียนการสอน ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริฉัตร เนียมชูชัน และอดิศร บาลโสง. (2568). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทำงานวิชาการงานอาชีพ เรื่องงานประดิษฐ์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการและวิจัยสหวิทยาการ, 5(3): 1005-1014.
- ศิริพร พึ่งเพ็ชร, วิไลวรรณ ศิริประภาภูวดล และไพโรจน์ ศรีคง. (2566). อำนาจละมุนอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อการเสริมสร้างรายได้ผู้สูงวัยของชุมชนบ้านโนนเขว อำเภอกะเขนงสมุทร จังหวัชชัยภูมิ. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(3), 533-542.
- ศักดิ์ชัย เกียรติดิณินทร์. (2542). ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.sanpong.go.th/webs/Public/Files/304.pdf>
- สมพร ล้ำจุมจัง และสมร ทวีบุญ. (2566). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานรายวิชาการงานอาชีพสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 17(3): 1-9
- Dewey, J. (2005). *How we think: a restatement of the relation of reflective thinking and the educational process*. NY: D.C Heath.
- Kolb, D.A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall.
- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

